

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové, soudkyň JUDr. Lenky Matyášové, JUDr. Marie Turkové a JUDr. Dagmar Nygrínové a soudce JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **B. S.**, zastoupený JUDr. Soňou Průšovou, advokátkou se sídlem tř. 1 máje 97, 460 01, Liberec, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, poštovní přihrádka 21/OAM, 170 34, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka Liberec ze dne 14. 8. 2008, č. j. 58 Az 21/2007 – 41,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 14. 8. 2008, č. j. 58 Az 21/2007 – 41 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka Liberec výše označeným rozsudkem zamítl žalobu žalobce (dále „stěžovatel“) podanou proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 6. 2007, č. j. OAM-1253/LE-BE03-BE01-2006. Přezkoumávaným rozhodnutím žalovaného nebyla stěžovateli udělena mezinárodní ochrana podle ustanovení § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel včas kasační stížnost.

Stěžovatel v kasační stížnosti namítá důvody s odkazem na ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Jmenovitě namítá, že soud z právního hlediska zcela nesprávně hodnotil

ustanovení správního řádu i zákona o azylu a napadené rozhodnutí pak zcela nesprávně vyhodnotil.

Stěžovatel v kasační stížnosti uvádí, že soud v rozsudku konstatoval, že stěžovatel nebyl pronásledován a proto je zjišťování situace v zemi původu nadbytečné. Dle stěžovatele tento obrácený výklad (nejdříve učinit závěr o pronásledování a poté zjišťovat skutkový stav) je zcela nesprávný a v rozporu s judikaturou zdejšího soudu i samotným ustanovením § 3 správního řádu. Stěžovatel dále uvádí, že žalovaný nedostatečně zjistil poměry v zemi původu týkající se lidských práv, zejména s ohledem k osobám tibetské národnosti, dále se nedostatečně zabýval stěžovatelovými obavami z perzekuce ohledně neexistence státní příslušnosti a obavami z navrácení do země původu. Podle stěžovatele má správní orgán povinnost zjistit poměry v zemi původu, pokud žadatel alespoň tvrdí, že existují důvody pořaditelné pod ust. § 12, resp. § 14a zákona o azylu. Nedostatek zjištění skutkového stavu věci by bylo možno pominout jen za splnění dvou předpokladů, a sice, že by se jednalo o bezpečnou zemi původu, a dále, že by žadatel zjevně neunesl břemeno tvrzení o azylově relevantních důvodech. Tak tomu však v dané věci nebylo. K tomu odkazuje stěžovatel na rozsudek NSS č. j. 4 Azs 467/2004 - 89. Stěžovatel namítá, že Čína rázně postupuje proti Tibetu, jeho občané jsou zásadním způsobem omezování ve svobodě vyznání, shromažďování, projevu a každá snaha o uplatnění těchto práv je tvrdě postihována. Za této situace nebylo, dle stěžovatele, možné pominout, že ve správním spise se nenacházela jediná zpráva mapující situaci lidských práv, zejména s ohledem k osobám tibetské národnosti. Stěžovatel poukazuje na rozsudek NSS č. j. 6 Azs 50/2003 - 89, v němž se uvádí, že „je nutné při hodnocení důkazů vzít v úvahu také způsob výkonu státní moci v zemi původu, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mohou mít vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu.“ Stěžovateli není jasné, na základě jakých informací dospěl soud k závěru, že problémy, které stěžovatel v zemi původu měl, byly spojené s tím, že neměl doklady. V této souvislosti odkazuje stěžovatel na rozsudek NSS č. j. 6 Azs 80/2006 - 64, který se zabývá situací apatridů v souvislosti s azylově relevantními důvody. Podle stěžovatele soud neměl, stejně jako správní orgán, k dispozici žádné informace, které by vyvracely stěžovatelovy domněnky, že je mu upírána státní příslušnost právě kvůli jeho národnosti a politické činnosti. Podle soudu je zásadní, že se stěžovatel o získání dokladů vůbec nepokusil. Soud zcela pominul další tvrzené obavy stěžovatele z důvodu pronásledování kvůli své národnosti a politickým názorům ze strany čínských úřadů. Stěžovatel se nedovolával azylu jen pro samotný fakt neexistence státní příslušnosti, jako apatrida hovořil o problémech azylově relevantních vzhledem k zemi svého posledního a jediného trvalého pobytu – Číně. Krajský soud se dostatečně nevypořádal s námitkou stěžovatele (bod třetí žaloby) – pronásledování z důvodu národnosti, ačkoli tyto problémy od samého počátku v řízení uváděl a na diskriminaci Tibetánů poukazoval. V žalobě rovněž odkazoval i na Zprávu MZV USA o stavu lidských práv v Číně za rok 2006 z roku 2007, v níž se hovoří o případech střelení Tibetánů, o mučení a svévolném zadržování a věznění příslušníků této menšiny. Podle stěžovatele měl soud zrušit rozhodnutí žalovaného i pro závěry učiněné ohledně doplňkové ochrany.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje neurčitý právní pojem, jehož výklad provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS.

Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnost přijatelnou.

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel je bez státní příslušnosti, tibetské národnosti, buddhistického vyznání. Do České republiky přicestoval dne 22. 10. 2006 nelegálně se svou rodinou v nákladním autě, lidé, kteří je převáželi jim řekli, že již jsou ve Švýcarsku, Česká republika pro ně nebyla cílovým státem.

Dne 23. 10. 2006 bylo stěžovateli uděleno správní vyhoštění na dobu 5 let. Žádost o udělení azylu podal stěžovatel dne 10. 11. 2006.

Ze spisu dále vyplynulo, že stěžovatel ani nikdo z rodiny není členem žádné politické strany ani jiné organizace. Nikdy proti němu nebylo vedeno trestní stíhání. Stěžovatel opustil svou vlast v létě roku 2006 kvůli své národnosti a protože rodiče bojovali za nezávislost. Naposledy bydlel ve v Vnitřním Mongolsku, na severovýchodě Číny. Stěžovatel uvedl, že na jaře roku 2002 pobýval dva měsíce v Indii, v letech 2002-2005 žil v Rusku. Ve vlastnoručně psaném prohlášení uvedl, že o udělení mezinárodní ochrany žádá proto, že žil bez státní příslušnosti jako Tibetán, žil skoro nelegálně, proto musel hledat i pro syna místo, kde by mohl v klidu vyrůstat. (Ze spisu vyplynulo, že družka stěžovatele a jeho syn, oba bez státní příslušnosti, požádali o udělení mezinárodní ochrany dne 10. 1. 2006, oběma byla žádost zamítnuta, ve věci vedeno samostatné řízení před stejným krajským soudem – viz rozsudek č. j. 58 Az 22/2007 - 48, kterým byla žaloba zamítnuta).

V pohovoru stěžovatel uvedl, že pracoval do roku 1996 v textilní továrně ve Vnitřním Mongolsku. Poté jej začaly pronásledovat státní orgány čínské bezpečnostní služby, proto přejížděl z místa na místo a vrátil se i do Tibetu, potom pracoval v Rusku, odkud se vrátil do Vnitřního Mongolska. Zde se seznámil v roce 2000 s družkou, v roce 2002 se jim narodil syn. Živil se jako příležitostný dělník. Také rozvázal jednou za 1 – 3 měsíce po různých oblastech Číny noviny a letáky, které vydávala Demokratická strana Vnitřního Mongolska, která pracuje v ilegalitě. Letáky mu předával přítel, rozvázal je od roku 1996 až do svého odjezdu v roce 2006. Obsahem letáků byly informace o Vnitřním Mongolsku, o násilí Číňanů vůči Mongolům, o korupci Číňanů atd. Nebyl za to placen, dělal to z ideových důvodů. V souvislosti s rozvázáním letáků nikdy žádné problémy neměl.

Stěžovatel dále uvedl, že bezprostřední pohnutkou k odchodu z vlasti byla snaha žít v klidu, bez stálých problémů ve svobodné zemi. Uvedl, že je bez státního občanství a jeho rodiče se ztratili beze stopy, proto jej začaly čínské orgány pronásledovat – např. v různých továrnách, kde pracoval, byl po příchodu policie zatčen, uvězněn na dva až tři dny a zase propuštěn, to proto, že není Číňan. Uvedl, že Číňané považují „Nečíňany“ za podezřelé osoby a prověřují je, takové kontroly jsou ve Vnitřním Mongolsku běžné. V roce 2004 jej odvedli do vězení, kde byl týden, vyptávali se ho na rodiče a jeho přátele, v cele jej zbili a potom ho propustili. Od roku 2004 se již až do jeho odjezdu nic dalšího nestalo, pouze byl několikrát zadržen při cestě domů, v továrně nebo i doma, policisté se ho vyptávali, což bylo běžné a stěžovatel to za nic výjimečného nepovažoval. Nebyl z ničeho obviněn.

Stěžovatel rovněž uváděl, že se nechtěl stát státním příslušníkem Číny, kdyby se stal donašečem na Tibetány, měl by možnost požádat o udělení státní příslušnosti Číny. V Tibetu nelze získat státní občanství, neboť spadá pod čínskou státní moc. Žádný osobní doklad, ani rodný list nikdy neměl; bez dokladů lze pracovat pouze „načerno“ a za nižší mzdu. Když chtěl pracovat, musel zaplatit. O získání státního občanství se nepokoušel, protože od známých věděl, že Číňané jiným národnostem neradi státní příslušnost dávají, nepovažují je za plnohodnotné lidi. Ostatní Tibetáné jsou na tom tak jako on, na vzniklou situaci si neměl kde stěžovat, jak uvedl „to tam prostě tak chodí“. Stěžovatel v doplněném pohovoru dále uvedl, že v roce 2005 se vrátil na sever Tibetu, aby zjistil, zda existuje možnost, aby tam mohl se svou rodinou žít, avšak zjistil,

že tam nikoho nemá, a nejsou tam žádné pracovní příležitosti. V letech 1996 – 2005 všude cestoval nelegálně, žil tam bez povolení k pobytu. Uvedl také, že rodiče se ztratili v roce 1977 nebo v roce 1978, od dědečka se dozvěděl, že se účastnili povstání v Tibetu. Rodiče se hledat nesnažil, kdyby se obrátil na úřady, žádnou odpověď by nedostal. Co se týká pronásledování čínskou policií z národnostních důvodů, uvedl, že jako „Nečíňan“ měl s policií problémy, které již uvedl, navíc neměl doklady.

Svoji situaci neřešil přestěhováním do jiné části země, protože v Mongolsku žije také mnoho Číňanů; přítel mu řekl, že v Evropě se žije lépe.

V průběhu správního řízení tak bylo objasněno, že stěžovatel jako důvod žádosti o udělení mezinárodní ochrany uvádí problémy vyplývající ze skutečnosti, že nemá státní příslušnost ani doklady, dále obavy z uvěznění za roznášení letáků a kvůli nelegálnímu opuštění země.

Nejvyšší správní soud shledal v kasační stížnosti relevantní argumenty svědčící pro její přijatelnost, neboť dospěl k závěru, že krajský soud se dopustil pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

Nejvyšší správní soud má za to, že se krajský soud dostatečně nevypořádal se všemi žalobními námitkami a tvrzeními stěžovatele stran jeho pravidelného zatýkání, a to zejména z důvodu, pro který se tak dělo. Krajský soud uvádí, že tato zatčení dává sám stěžovatel do spojitosti s tím, že nemá doklady. Stěžovatel však v žalobě uvádí, že se domnívá, že ho policie pronásledovala z důvodu jeho politické činnosti, činnosti rodičů či pro jeho národnost. Stěžovateli je vytknuto, že se o získání státní příslušnosti ani nepokusil. Ve zprávě MZV ČR č. j. 106229/2007 se však uvádí, že vydávání osobních dokladů takovým osobám není v čínských zákonech upraveno; čínské orgány nedokázaly odpovědět, jak by takovou situaci řešily; dále se ve zprávě uvádí, že vydání dokladů je podle neoficiálních informací možné, ale není jasné, zda zákonnou cestou či úplatky nebo jinou službou úředníkům. Stěžovatel v žalobě uvedl, že šlo o kontroly a zatýkání založené na jeho příslušnosti k tibetské menšině. Stěžovatel uvedl, že se domnívá, že jej policie pronásledovala jak z důvodů politické činnosti, činnosti rodičů i pro jeho národnost. Veškerá zatýkání se děla na základě nějakých udání, o důvodech zatýkání se stěžovatel nedozvěděl. Již v pohovoru uvádí, že se tak dělo, protože není Číňan, popř. že je „Nečíňan“. Pokud ve své žalobě stěžovatel tyto skutečnosti uvedl, krajský soud je nemůže bez dalšího pominout, ale musí se s tímto tvrzením dostatečně vypořádat, resp. posoudit, zda tak učinil již správní orgán. Pokud má krajský soud na danou věc odlišný názor, musí tento v rozhodnutí sdělit a řádně ho odůvodnit. Odůvodnění rozhodnutí krajského soudu proto nutno v té jeho části, v níž se zabývá námitkou existence, resp. neexistence pronásledování, považovat za nepřezkoumatelné.

Není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby. Soud, který se vypořádává s takovou argumentací, ji nemůže jen pro nesprávnost odmítnout, ale musí také uvést, v čem konkrétně její nesprávnost spočívá (rozsudek ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 – 44, publikovaný pod č. 689/2005 Sb. NSS, www.nssoud.cz).

Posouzení otázky, z jakého důvodu byl stěžovatel ve své vlasti pravidelně zatýkán je v tomto případě klíčové pro učinění závěru o tom, zda šlo o pronásledování podle ustanovení

§ 2 odst. 8 zákona o azylu či nikoliv, zda toto pronásledování mělo dostatečnou intenzitu, aby se stalo relevantním azylovým důvodem.

Dle setrvalé judikatury Ústavního soudu (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, zveřejněný pod č. 34 ve svazku č. 3 Sbírký nálezu a usnesení Ústavního soudu, nález Ústavního ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, zveřejněný pod č. 85 ve svazku č. 8 Sbírký nálezu a usnesení Ústavního soudu, nález Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2004, sp. zn. II. ÚS 686/02, dosud nezveřejněn) jedním z principů, představujícím součást práva na řádný proces, jakož i pojmu právního státu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 1 Ústavy) a vylučujícím libovůli při rozhodování, je i povinnost soudů své rozsudky odůvodnit (ve správním soudnictví viz ustanovení § 54 odst. 2 s. ř. s.). Z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. Nepřezkoumatelné rozhodnutí nedává dostatečné záruky pro to, že nebylo vydáno v důsledku libovůle a způsobem porušujícím ústavně zaručené právo na spravedlivý proces.

Uvedená stálá judikatura Ústavního soudu měla – ve vztahu k odůvodnění správních rozhodnutí, pro něž platí zásadně stejné principy – svého předchůdce v judikatuře Vrchního soudu v Praze, např. v jeho rozhodnutí ze dne 26. 2. 1993, sp. zn. 6 A 48/92 (zveřejněno v Soudní judikatuře ve věcech správních pod č. 27/1994 a ve Správním právu č. 2/1994, str. 90) a našla svůj odraz i v judikatuře Nejvyššího správního soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 - 74, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 10. 2004, č. j. 7 As 60/2003 - 75, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 11. 2004, č. j. 7 Afs 3/2003 - 93). Této judikatuře je společné, že není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námítky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci z hlediska účastníka klíčovou, na níž je postaven základ jeho žaloby. Nestačí, pokud soud při vypořádávání se touto argumentací účastníka pouze konstatuje, že tato je nesprávná, avšak neuvede, v čem (tj. v jakých konkrétních aspektech resp. důvodech právních či případně skutkových) její nesprávnost spočívá.

Pochybení shledal Nejvyšší správní soud i v postupu krajského soudu stran posouzení otázky doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu. Je pravdou, že se správní orgán podrobně touto otázkou zabýval a pro hodnocení situace stěžovatele si opatřil relevantní zprávy; přitom součástí spisu byly podrobné zprávy poskytující informace o vydávání osobních dokladů, problémech s jejich získáváním pro příslušníky tibetské národnosti, možnostech vydání dokladů osobám bez státní příslušnosti, o činnosti Lidové strany Vnitřního Mongolska, jakož i možném postihu za nelegální překročení hranic. Lze konstatovat, že ani krajský soud tuto otázku zcela nepominul, ztotožnil-li se s odůvodněním správního orgánu. Nelze však pominout, že stěžovatel navrhoval k provedení důkaz, z něhož, podle něj, vyplývalo, že situace v zemi byla hodnocena i odlišně. K přesvědčivému závěru o tom, že stěžovateli nehrozí v zemi, do které má být navrácen, nebezpečí pronásledování nebo vážné újmy, které s odkazem na jím uváděnou zprávu MZV USA, stěžovatel tvrdil, bylo namísto rozpory v informacích odstranit a teprve poté učinit závěr o tom, zda u stěžovatele byly dány relevantní azylové důvody, popř. důvody pro udělení doplňkové ochrany. Krajský soud za tohoto stavu pochybil, neprovedl-li navrhovaný důkaz a odmítl jej pro nadbytečnost, aniž by předtím jeho relevanci jakkoli hodnotil.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V tomto řízení je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu, který byl vysloven v odůvodnění tohoto rozhodnutí.

V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud i o nákladech řízení o odměně ustanovené advokátky.

P o u ě n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. února 2009

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu